

Utsatthet i unga år och psykisk ohälsa i vuxen ålder

Sammanfattning av resultat från en intervjustudie
av 2 500 unga vuxna

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

ISBN 978-91-7555-326-9
Artikelnummer 2015-6-55

Publicerad www.socialstyrelsen.se, juni 2015

Förord

I denna rapport sammanfattas resultat och slutsatser från en undersökning bland 2 500 unga vuxna om deras utsatthet under uppväxten, det stöd de fått och deras hälsa i dag. Studien har haft en bred ansats och inkluderat fysiska, sexuella och verbala våldshandlingar, utsatthet för andra brott än våldsbrott såsom egendomsbrott samt bevittnande av våld.

Studien har genomförts av forskare vid Örebro universitet på uppdrag av Socialstyrelsen inom ramen för ett regeringsuppdrag till Socialstyrelsen att inrätta ett nationellt utvecklingscentrum för tidiga insatser till barn och unga som löper risk att utveckla psykisk ohälsa (S2007/2699/HS). Huvudansvarig för studien har varit professor Henrik Andershed vid Örebro universitet.

Resultat och slutsatser från studien kan användas av ansvariga för verksamheter med barn och deras föräldrar och av de som arbetar i dessa verksamheter som utgångspunkt för utveckling av arbetet med att tidigt upptäcka tecken på utsatthet som kan leda till psykisk ohälsa och andra problem. Resultaten har redovisats i ett flertal vetenskapliga artiklar.

Rapporten har sammanställts av Pär Alexandersson, Socialstyrelsen, professor Henrik Andershed, docent Anna-Karin Andershed samt professor Åsa Källström Cater vid Örebro universitet.

Agneta Holmström
Stf. avdelningschef
Avdelningen för kunskapsstyrning

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	9
En central barnrättsfråga.....	9
Ett mångfasetterat område	9
Syfte.....	10
Metod och genomförande	11
Resultat	13
Förekomst, platser och förövare.....	13
Kontakt med andra om utsatthet	16
Stöd i samband med utsatthet.....	18
Hälsoproblem i vuxen ålder.....	19
Bevittnande av föräldrars våld och konflikter under uppväxten	20
Omfattning	20
Samband med psykisk ohälsa i vuxen ålder	20
Förklaringar till våld mellan föräldrar	21
Har barnen berättat om vad de bevittnat?	22
Diskussion	23
Tillförlitlighet.....	23
Tidig upptäckt och tidigt stöd.....	23
Bevittnande av våld mellan föräldrar	24
Referenser	26

Sammanfattning

År 2009 gav Socialstyrelsen forskare vid Örebro universitet i uppdrag att undersöka unga vuxnas utsatthet under uppväxten (fysiska, verbala samt sexuella övergrepp, försummelse, bevitnande av våld och egendomsbrott), tillgång till stöd samt nuvarande hälsosituation. Resultaten har rapporterats i en rad vetenskapliga tidskriftsartiklar. I denna rapport sammanfattas de viktigaste resultaten.

Studien omfattar 2 500 slumpvis valda personer födda år 1987–1991 som besvarade frågor år 2011. Eftersom mer än hälften av de ursprungligen tillfrågade valde att inte medverka i undersökningen är alla resultat som handlar om förekomst av olika problem osäkra. Det finns även en risk för minnesproblem då uppgifterna om personernas uppväxtsituation i tidig barndom ligger långt tillbaka i tiden. Huvudresultaten är:

- Majoriteten av de som deltog i studien (92% av männen och 88% av kvinnorna) rapporterade minst en form av utsatthet. Kvinnor hade oftare utsatts för familjemedlemmars och pojkvänners övergrepp, medan män oftare hade utsatts av andra personer.
- Utsatthet var vanligare under tonårstiden än tidigare under uppväxten.
- Bland kvinnorna hade drygt 28 procent erfarenhet av tre eller flera av de former av utsatthet som efterfrågades i studien. Bland männen var motsvarande andel drygt 20 procent.
- Det hade framför allt skett i förskola/skola och på andra offentliga platser. Det var generellt vanligare bland kvinnor än bland män att ha blivit utsatta i hemmet.
- Bland de som hade erfarenhet av någon form av utsatthet hade en minoritet rapporterat det som de varit med om. Endast en mindre andel (ca 9% av männen och ca 22% av kvinnorna) av de som varit utsatta uppgav att de hade fått professionellt stöd för att hantera det som hänt.
- Utsatthet var ofta associerat med 2-4 gånger så hög risk för ohälsa i vuxen ålder jämfört med att inte ha varit utsatt. I vuxen ålder var ångest, posttraumatisk stress, självskadebeteende, självmordsförsök, riskbruk av alkohol och kriminalitet tydligt överrepresenterat bland både män och kvinnor som varit utsatta under uppväxten. Dessutom var depression överrepresenterat hos utsatta kvinnor men inte hos män.
- Många former av utsatthet som de unga vuxna upplevt under uppväxten ökade risken för psykisk ohälsa och beteendeproblem. Det framkom tydligt att polyviktisering, dvs. att ha varit utsatt på flera olika sätt, hade samband med ökad risk för ohälsa, både bland män och kvinnor.
- Av dem som upplevt våld i familjen var det vanligare med ömsesidigt våld mellan föräldrarna (71%) jämfört med enbart våld från pappan (21%) eller enbart våld från mamman (5%). Det ömsesidiga våldet var mer långvarigt medan våld från pappan var mer omfattande samt ökade risken för posttraumatisk stress och ångest bland de unga vuxna.

- Våld mellan föräldrar på offentliga platser indikerade att våldet var mer omfattande än om det enbart förekom i hemmet. Sådant våld var kopplat till högre grad av psykisk ohälsa.
- Den vanligaste anledningen att inte anmäla eller berätta om våld mellan föräldrar var bristande tilltro till att det skulle leda till en förändring.

Rapporten avslutas med en diskussion om möjliga slutsatser av resultaten.

Inledning

En central barnrättsfråga

Att förebygga, upptäcka och åtgärda handlingar som innebär våld mot och försummelse av barn kan anses vara centrala uppgifter för alla verksamheter som möter barn och deras föräldrar.

En viktig utgångspunkt för det arbetet är FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). De generella artiklarna om barnets bästa, barnets skydd och omvårdnad samt barnets överlevnad och utveckling anger centrala mål för olika insatser inom området. Några artiklar preciserar kraven i vissa situationer och sammanhang. Det gäller bland annat artikel 19 om barns rätt till skydd mot våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp. Det gäller också artikel 34 om sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp samt artikel 39 om rehabilitering och återanpassning efter bland annat vanvård, utnyttjande och övergrepp. Barnkonventionen anger även viktiga aspekter på insatser när det gäller våld mot barn. Enligt artikel 12 ska barn som är i stånd att bilda egna åsikter tillförsäkras rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad [1].

I Sverige har regeringen prioriterat området våld mot barn i sin strategi för att stärka barnets rättigheter [2]. Regeringen framhåller att våld mot barn ska förebyggas och bekämpas med alla till buds stående medel. Aktörer som skolan, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och polisen har ett ansvar för att samverka för att ge barnen skydd. Av strategin framgår att det också är viktigt med tidiga upptäckter, stöd till barn och familj samt rehabilitering.

Ett mångfasetterat område

Våld drabbar barn i alla åldrar. Det kan ske i hemmet, i skolan, på fritiden och genom olika sociala medier. Barn kan också samtidigt både vara utsatta för våld och utsätta andra för våld. Våld mot barn är således ett stort och mångfasetterat område. Handlingar och situationer som utgör våld mot barn skiljs åt genom olika beteckningar i olika lagar och i uppdrag till olika verksamheter. Det gäller bland annat misshandel, kroppslig bestraffning, fysiskt våld, psykiskt våld, sexuella övergrepp, sexuell exploatering, hedersrelaterat våld och bevittnande av våld mellan närstående vuxna. Våld mot barn hör till de förhållanden som innebär att barn får illa och behöver skydd från socialtjänsten vid bristande omsorg i hemmet. Våld kan också vara en del av sådan kränkande behandling i skolan som huvudmän och skolpersonal är skyldiga att motverka.

Uppdelningen av termer och ansvar har stor betydelse även för kunskapsutveckling och -spridning inom området. Det är ovanligt att forskning, statistik och studier om våld mot barn avser just ”våld” och inte främst eller

enbart fysisk misshandel, sexuella övergrepp eller kränkningar i en viss miljö som hemmet eller skolan [Kunskap om våld mot barn].

Forskning har visat att våld mot och försummelse av barn innebär både lidande för barnet när det inträffar och ökad risk för långvarig psykosocial och medicinsk ohälsa, inklusive missbruk och kriminalitet [3, 4]. Barns utsatthet kan därför i efterhand urskiljas som en möjlig orsak till ohälsa och sociala problem, men också i tidiga skeden användas som utgångspunkt för förebyggande insatser. Internationell forskning visar vidare att ett och samma barn ofta drabbas av flera olika typer av våld och försummelse[5]. Det finns också indikationer på att redan sårbara barn är mer utsatta för våld än andra, bland annat barn med funktionsnedsättningar eller fysisk sjukdom [3]. Dessutom har försummelse visats vara associerat med lika stora risker för ohälsa i vuxen ålder som utsatthet för våld [3].

Mot den bakgrunden är det en brist att olika former av utsatthet under barndomen i stor utsträckning har studerats som separata fenomen. Mer kunskap behövs om hur dessa olika former av utsatthet hänger samman med varandra och vilka konsekvenser som en eventuell multipel utsatthet har för hälsa under uppväxten och i vuxen ålder. Detta skulle kunna ge grundläggande kunskap om vilka kombinationer av utsatthet som är vanliga och vad de innebär för individens hälsa och anpassning senare i livet.

Syfte

För att öka kunskapen om barns samlade utsatthet för övergrepp, kränkningar, försummelse och brott i Sverige och vilka samband som denna utsatthet har med hälsa och anpassning i vuxen ålder har Socialstyrelsen gett forskare vid Örebro universitet i uppdrag att genomföra en empirisk retrospektiv studie bland unga vuxna. Uppdraget gavs inom ramen för ett regeringsuppdrag till Socialstyrelsen att utveckla och sprida kunskap som kan användas för att förebygga svårare psykisk ohälsa hos barn och unga.

Det övergripande syftet med studien har varit att, utifrån ett representativt urval av personer i åldrarna 20–24 år, ta reda på hur vanligt det är att de har utsatts för olika typer av våld och försummelse i unga år – såväl under barndomen (0–12 år) som i tonåren (13–18 år). Studien har också syftat till att beskriva hur vanligt det är att de som utsatts fått hjälp samt vad denna hjälp bestått av. Ytterligare ett syfte har varit att undersöka hälsa och beteenden hos personer som utsatts för våld eller försummelse i unga år.

Studien har kallats RESUMÉ (Retrospektiv studie av unga människors erfarenheter). Denna rapport sammanfattar delar av de resultat som hittills genererats från denna studie.

Metod och genomförande

RESUMÉ-studien omfattade 2 500 personer i åldrarna 20–24 år i Sverige som intervjuades av speciellt utbildade intervjuare och svarade på frågeformulär. Under 2010 planerades studien av de ansvariga forskarna vid Örebro universitet och förberedelser gjordes inför datainsamlingen, som därefter pågick under hela år 2011.

Urvalet av personer i 20-24 års ålder gjordes från Statistiska centralbyråns register över totalbefolkningen och bestod av slumpmässigt utvalda individer födda år 1987–1991 fördelade på samtliga län i Sverige. Många av de som tillfrågades om att delta i studien tackade nej och studien pågick tills 2 500 personer hade inkluderats (för detaljer om bortfall m.m. se; artikel A). Deltagarna bestod av 1,186 (47,4%) män och 1,314 (52,6%) kvinnor.

Ett slumpmässigt urval av 30 personer bland de som tackade nej eller inte svarade om deltagande telefonintervjuades och analyser visade att denna grupp inte skiljde sig signifikant från den deltagande gruppen på centrala variabler. Eftersom det dock sannolikt inte enbart var slumpmässiga faktorer som gjorde att vissa personer deltog i studien medan andra valde att avstå, är det osäkert om de 2 500 personer som medverkade i studien är representativa för unga vuxna i Sverige. Det går med andra ord inte att med säkerhet säga i vilken utsträckning resultaten är generaliserbara till hela populationen av unga vuxna i Sverige. Projektet granskades av forskningsetisk kommitté. För detaljer om studiens metodik, se artikel A.

I studien användes ett formulär med totalt 36 frågor för att fånga respondenternas utsatthet, i vid bemärkelse. Dessa former av utsatthet togs upp:

- fysiska övergrepp
- verbala övergrepp
- sexuella övergrepp
- försummelse
- bevittnande av våld
- egendomsbrott.

Därutöver ställdes 10 specifika frågor om barndomsupplevelser av olika former av våld och konflikter mellan föräldrarna.

Frågorna i formuläret var utformade för att fånga upp dessa övergripande områden:

1. Hur vanligt är olika typer av utsatthet i barndomen och tonåren bland nu unga vuxna män och kvinnor?
2. Var äger de olika typerna av utsatthet rum, och är det på olika platser för män och kvinnor?
3. Vilka är förövarna, och är de olika för män och kvinnor?
4. Är psykisk ohälsa och beteendeproblem överrepresenterade bland de utsatta, och finns det skillnader mellan män och kvinnor?
5. Hänger utsatthet på flera olika sätt – så kallad polyviktisering – samman med överrepresentation av psykisk ohälsa och beteendeproblem, och är detta i så fall fallet bland både män och kvinnor?

Psykisk ohälsa och beteendeproblem mättes med hjälp av frågor om ångest, depression, posttraumatisk stress, självskadebeteende, kriminalitet och alkoholkonsumtion. Vidare samlades registeruppgifter och salivprov in från huvuddelen av deltagarna. Det möjliggör bland annat studier av så kallade gen-miljöinteraktioner. Tidigare forskning har indikerat att exempelvis störst risk för långvariga psykosociala problem är relaterat till genetisk risk i kombination med utsatthet.

Redovisningen av resultat och slutsatser från RESUMÉ-studien görs i första hand genom vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter. De artiklar som hittills färdigställts sammanfattas i denna rapport (se lista på artiklarna i referenslistan märkta A-G). De beskriver den övergripande bilden av utsatthet under uppväxten, tillgång till professionellt stöd i samband med det samt förekomsten av psykisk ohälsa och vissa andra problem i vuxen ålder. Eftersom relativt lite är känt om sambandet mellan upplevelser av våld mellan föräldrar under barndomen och psykisk ohälsa i vuxen ålder har denna form av utsatthet särskilt uppmärksamats under arbetet med att sammanställa och analysera information från RESUMÉ-studien. De artiklar som färdigställts om bevittnande av våld mellan föräldrar sammanfattas också i denna rapport (märkta C-G i förteckningen över publicerade artiklar).

Resultat

Förekomst, platser och förövare

Stora andelar av deltagarna i RESUMÉ-studien hade erfarenhet av någon av de former av utsatthet som mättes i studien (tabell 1). Det gällde för både män och kvinnor. Att ha varit utsatt för fysiskt övergrepp och egendomsbrott samt att bevittna våld var dock signifikant vanligare bland män. Kvinnor hade varit mer utsatta för verbal kränkning, sexuellt övergrepp och försummelse i hemmet. Här är det viktigt att notera att det är mindre grova fysiska angrepp, mindre grova sexuella trakasserier och bevittnande av mindre grova våldshändelser som gör att de sammantaget är så frekvent förekommande som de är i dessa utsatthetstyper [se artikel A för procentsatser för de specifika typerna av utsatthet inom respektive utsatthetstyp].

Tabell 1. Utsatthet någon gång under uppväxten 0–18 år. Andelar i procent av samtliga svarande

	Män (% , n=1 186)	Kvinnor (% , n=1 314)
Ingen utsatthet alls	8,0	12,3*
Fysiskt övergrepp	68,2*	48,0
Verbal kränkning	39,5	51,1*
Sexuellt övergrepp	7,5	33,3*
Försummelse i hemmet	8,6	13,1*
Bevittnande av våld	47,7*	36,4
Egendomsbrott	57,8*	51,9

*Signifikant könsskillnad

De som deltog i studien hade utsatts för fler övergrepp och kränkningar under tonårstiden än tidigare under uppväxten, med reservation för att de kan ha haft svårt att minnas i detalj vad som hände under de första levnadsåren (tabell 2). Bland dem som varit med om övergrepp, försummelse eller brott hade många upprepade erfarenheter av det, ofta fem gånger eller mer. Det gällde både under tidig barndom och under tonåren såväl som bland både kvinnor och män. [artikel A]

Tabell 2. Utsatthet någon gång under tidig barndom och i tonåren. Andelar i procent av samtliga svarande

0–12 år

	Någon gång		1 gång		2–4 gånger		5+ gånger	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Fysiskt övergrepp	31,5*	24,7	3,1	4,6	7,5	6,8	20,9	13,3
Verbal kränkning	27,0	35,0*	3,7	4,6	5,8	7,3	17,5	23,1
Sexuellt övergrepp	1,5	7,1*	0,5	1,4	0,6	2,1	0,4	3,6
Försummelse i hemmet	6,5	11,8*	0,3	0,5	0,6	1,4	5,6	9,9
Bevitnande av våld	11,5	9,2	1,0	2,0	3,5	2,7	7,0	4,5
Egendomsbrott	24,3*	20,7	4,0	4,7	9,6	7,6	10,7	8,4

*Signifikant könsskillnad

13–18 år

	Någon gång		1 gång		2–4 gånger		5+ gånger	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Fysiskt övergrepp	68,2*	48,0	9,7	11,0	19,6	15,4	38,9	21,6
Verbal kränkning	39,5	51,1*	7,7	9,7	9,1	11,7	22,7	29,7
Sexuellt övergrepp	7,5	33,3*	3,2	10,3	2,9	12,6	1,4	10,4
Försummelse i hemmet	8,6	13,0*	0,9	0,7	1,1	1,7	6,6	10,6
Bevitnande av våld	47,7*	36,4	10,1	14,7	16,1	11,6	21,5	10,1
Egendomsbrott	57,7*	51,9	13,7	15,9	25,3	22,7	18,7	13,3

*Signifikant könsskillnad

Det var också vanligt att de som hade varit med om övergrepp, försummelse eller brott hade erfarenhet av fler än en sorts utsatthet. I tabell 3 redovisas resultaten för de som uppgivit att de utsatts för en eller flera olika former av utsatthet vid *minst två tillfällen* i förhållande till de som inte upplevt någon utsatthet i den utsträckningen. Avgränsningen har gjorts för att ytterligare urskilja de som varit upprepat utsatta och studera konsekvenserna av deras utsatthet. Drygt 28 procent av kvinnorna och drygt 20 procent av männen sade att de under uppväxten vid minst två tillfällen varit med om tre eller fler av de sorters utsatthet som efterfrågades i studien. [artikel A]

Tabell 3. Upprepat utsatthet i förhållande till ingen utsatthet. Andelar i procent av samtliga svarande

Antal former av utsatthet	Män	Kvinnor
Ingen form av utsatthet	18,5	27,0*
En form av utsatthet	26,2	27,0
Två former av utsatthet	25,1*	17,5
Tre eller fler former av utsatthet	30,1	28,5

NoT. Upprepat utsatthet innebär utsatthet vid minst två tillfällen för en, två, tre eller fler former av de former av utsatthet som RESUMÉ-studien avsåg

*Signifikant könsskillnad

Även när det gäller var utsattheten ägde rum och vem som var förövare fanns det vissa skillnader mellan män och kvinnor. Som framgår av tabell 4 var hemmet den miljö där kvinnor varit mest utsatta medan män oftare varit utsatta i skolmiljöer och på offentliga platser. Verbala kränkningar hade dock varit vanligast i skolmiljöer enligt både män och kvinnor medan sexuella övergrepp för båda könen varit vanligast på offentliga platser. Försummelse togs inte med i detta sammanhang eftersom det främst sker i eller i anslutning till hemmiljön. Utsatthet på internet och i sociala medier kan ha varit mindre vanlig under den period som deltagarna RESUMÉ-studien växte upp än i dag. [artikel A]

Tabell 4. Platser för utsatthet. Andelar i procent av samtliga svarande

	Fysiskt övergrepp		Verbal kränkning		Sexuellt övergrepp	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Egna hemmet	17,7	44,3	11,7	25,1	16,7	18,1
Plats för organiserad fritidsaktivitet	11,2	5,2	17,0	9,8	3,3	4,2
Förskola eller skola	53,8	38,7	86,0	78,8	13,3	7,3
Offentlig plats (gata, torg etc.)	58,7	39,4	24,5	17,7	35,6	39,7
Internet, sociala medier	1,6	1,7	10,9	12,9	7,8	7,7
Hemma hos vän eller släkting	7,5	13,8	9,4	8,2	28,9	39,3
Hemma hos någon okänd	6,3	4,1	3,8	1,0	17,8	16,3

	Bevittnande av våld		Egendomsbrott	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Egna hemmet	8,2	17,8	38,3	46,6
Plats för organiserad fritidsaktivitet	10,0	2,4	10,7	7,2
Förskola eller skola	28,4	13,5	45,2	31,4
Offentlig plats (gata, torg etc.)	79,4	73,5	38,7	41,5
Internet, sociala medier	1,4	0,8	2,1	1,2
Hemma hos vän eller släkting	8,2	9,8	4,3	9,5
Hemma hos någon okänd	7,2	6,3	4,4	4,8

De vanligaste förövarna av fysiska övergrepp hade varit andra barn och ungdomar i skolan eller på en arbetsplats (tabell 5). Det gällde både för män som kvinnor. Andra barn spelade en framträdande roll även när det gällde övriga former av utsatthet, men vuxna personer som föräldrar och främlingar nämndes som förövare vid bland annat fysiska övergrepp och bevittnande av våld. Inte heller här togs försummelse med eftersom det främst är knutet till vårdnadshavares ansvar för barn. [artikel A]

Tabell 5. Förövare. Andelar i procent av samtliga svarande

	Fysiskt övergrepp		Verbal kränkning		Sexuellt övergrepp	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Biologisk mor	5,4	12,9	4,1	10,8	0,0	0,2
Biologisk far	8,3	18,5	3,6	9,4	1,1	1,6
Styv-, foster- eller adoptivförälder	1,0	3,6	1,5	3,6	1,1	1,3
Lärare, barnvakt eller institutionspersonal	1,6	2,0	4,0	2,7	0,0	1,6
Syskon	8,6	14,6	6,8	7,9	1,1	2,0
Andra enskilda barn eller vuxna på skola eller arbetsplats	57,8	41,2	82,5	77,4	27,8	12,4
Nuvarande pojkvän, flickvän eller partner	0,5	2,0	0,6	1,5	2,2	1,3
Dåvarande pojkvän, flickvän eller partner	2,0	15,8	3,4	11,4	11,1	24,4
Tidigare pojkvän, flickvän eller partner	0,9	5,2	2,1	3,0	5,6	6,0
En grupp barn eller vuxna	31,4	12,9	19,2	11,3	2,2	4,0
Vän	3,1	5,2	1,9	1,5	12,2	8,2
Främling	18,1	14,9	1,1	0,7	22,2	23,5
Oklart, skedde på internet eller anonymt	1,5	1,4	3,8	4,9	5,6	5,5
Annan	3,2	5,2	5,1	3,9	21,1	31,3

	Bevitnande av våld		Egendomsbrott	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Biologisk mor	2,1	3,7	1,6	4,4
Biologisk far	3,3	9,2	2,3	3,1
Styv-, foster- eller adoptivförälder	2,6	4,3	0,8	2,3
Lärare, barnvakt eller institutionspersonal	0,7	0,4	0,7	0,1
Syskon	1,4	3,5	9,7	12,3
Andra enskilda barn eller vuxna på skola eller arbetsplats	32,0	16,8	46,7	32,7
Nuvarande pojkvän, flickvän eller partner	0,2	0,6	0,1	1,1
Dåvarande pojkvän, flickvän eller partner	0,3	2,2	1,6	6,4
Tidigare pojkvän, flickvän eller partner	0,3	1,0	1,5	3,2
En grupp barn eller vuxna	45,9	36,0	23,2	15,9
Vän	1,9	3,9	3,6	5,4
Främling	32,9	32,9	17,0	22,9
Oklart, skedde på internet eller anonymt	4,0	2,7	5,7	5,1
Annan	6,7	10,8	11,5	15,5

Kontakt med andra om utsatthet

Att berätta om sin utsatthet kan vara avgörande för att den som utsätts ska få sina rättigheter och behov tillgodosedda. Tidigare forskning visar att genom att tala om svåra upplevelser kan den traumatiska stressen minska och förmågan att hantera vad som hänt förbättras. Samtidigt visar tidigare forskning att endast en liten andel av de ungdomar som utsätts för våld och hot anmäler detta till polisen [6].

I direkt anslutning till frågorna om fysiskt våld, verbalt våld, sexuell utsatthet, försummelse och egendomsbrott svarade deltagarna på huruvida de själva berättat om vad som hänt eller om de själva eller någon annan anmält

det. De svarade också på om de fått något professionellt stöd i syfte att hantera det som hänt och i sådana fall vilket stöd de fått.

Som framgår av tabell 6 var det mindre vanligt att anmäla det inträffade än att låta bli att göra det oavsett typ av utsatthet. Egendomsbrott var den utsatthet som oftast hade anmälts, det gällde i knappt 37 respektive drygt 45 procent av fallen för män respektive kvinnor. Den utsatthet som hade anmälts minst ofta var försummelse, i knappt 4 respektive drygt 5 procent av fallen för män respektive kvinnor. Kvinnor hade anmält sexuella övergrepp och egendomsbrott i större utsträckning än män. Med undantag för verbalt våld och försummelse, som oftast anmälts till lärare eller annan skolpersonal respektive till socialtjänsten, var det mest vanligt att utsatthet hade anmälts till polisen. (Kontakter med andra vid bevitnande av våld mellan föräldrar redovisas i nästa kapitel, i avsnittet ”Har barnen berättat om vad de bevittnat”.)

Tabell 6. Har berättat om eller anmält utsatthet. Andelar i procent av de som någon gång varit utsatta på respektive sätt

	Fysiskt övergrepp		Verbal kränkning		Sexuellt övergrepp	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Berättat om eller anmält utsatthet	24,1	20,0	9,9	9,4	4,5	15,6*
Därav som berättat för/anmält till						
Polis	69,8	67,8	11,3	18,0	42,9	69,3
Socialtjänst	4,3	11,8*	2,8	3,4	0,0	3,4
Lärare eller annan skolpersonal	16,6	19,7	52,1	51,7	0,0	5,7*
Läkare, sjuksköterska, psykolog eller annan hälso- och sjukvårdspersonal	6,8	9,2	11,3	12,4	14,3	11,4
Vuxen fritidsledare eller idrottstränare	2,6	3,3	2,8	2,2	0,0	1,1
Idéburen organisation, t.ex. BRIS	0,4	2,0	0,0	2,2	0,0	1,1
Annan	3,4	4,6	5,6	3,4	14,3	5,7

*Signifikant könsskillnad

	Försummelse		Egendomsbrott	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Berättat om eller anmält utsatthet	3,9	5,3	36,8	45,2*
Därav som berättat för/anmält till				
Polis	0,0	11,1	79,8	85,5
Socialtjänst	33,3	44,4	1,1	2,7
Lärare eller annan skolpersonal	0,0	11,1	18,1	12,4
Läkare, sjuksköterska, psykolog eller annan hälso- och sjukvårdspersonal	16,7	16,7	2,5	1,5
Vuxen fritidsledare eller idrottstränare	0,0	5,6	2,2	1,2
Idéburen organisation, t.ex. BRIS	0,0	0,0	0,0	0,6
Annan	16,7	5,6	4,0	2,4

*Signifikant könsskillnad

Från tidigare forskning är det känt att barn oftare berättar om sin utsatthet för en förälder, vän eller partner än för en professionell. Vuxna som har kontakt med ungdomar har därför en viktig roll att spela. Det är också möjligt att vuxna har anmält utsatthet för deltagare i studien utan att de vetat om det, men i så fall har anmälan inte lett någon professionell kontakt med deltagarna som de uppfattat har berott på en sådan anmälan. [artikel B]

Stöd i samband med utsatthet

Resultaten tyder på att många barn och unga som utsätts för övergrepp, kränkningar, försummelse och brott inte får professionellt stöd för att bearbeta det som de varit med om (tabell 7).

Tabell 7. Professionellt stöd från olika verksamheter. Andelar i procent av de som någon gång varit utsatta

	Bland alla som uppgett någon form av utsatthet		Bland dem som uppgett 3+ former av utsatthet	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Fått professionellt stöd efter utsatthet	9.4	22.2	16.0	41.4
Därav som fått stöd av				
Socialtjänst	6.7	6.8	9.1	9.7
Barn- och ungdomspsykiatri	13.9	25.6*	17.0	30.1*
Vuxenpsykiatri	19.4	24.1	30.7	31.7
Kurator inom hälso- och sjukvård eller skola	27.2	45.0*	33.0	45.7*
Stödsamtal	8.9	11.2	10.2	14.5
Terapeut	14.4	21.8*	17.0	25.8
Medicinsk vård, inkl. fysisk rehabilitering	5.6	5.0	9.1	6.5
Alternativmedicin eller annan alternativ behandling	1.1	5.9*	0.0	9.1*
Annan	6.1	6.5	4.5	6.5

*Signifikant könsskillnad

Av de som varit utsatta på något sätt sade bara ungefär en tiondel av männen och en femtedel av kvinnorna att de hade fått professionellt stöd för att hantera vad som hänt. Ju fler typer av utsatthet man uppgav att man utsatts för, desto vanligare var det att man fått någon form av professionellt stöd. Det var vanligare att kvinnor rapporterade att de fått stöd. Skillnaden mellan män och kvinnor ökade med antalet former av utsatthet så att den var störst bland dem som utsatts på åtminstone tre olika sätt. Stöd från kurator i hälso- och sjukvård eller skola var den vanligaste formen av professionellt stöd. Barn- och ungdomspsykiatrin var särskilt viktig för stöd till kvinnor som varit utsatta medan vuxenpsykiatrin var det för män, vilket tyder på att de fått stöd först i vuxen ålder. Relativt små andelar av de som fått stöd nämnde socialtjänsten, men dessa personer kan ha fått stöd genom exempelvis stödgrupp eller stödsamtal som förmedlats av socialtjänsten utan att de uppfattat att socialtjänsten varit involverad.

Ungefär hälften av de som berättade om någon form av utsatthet hade fått något professionellt stöd, medan knappt en tredjedel uppgav att de inte hade fått det.

Många deltagare uppgav att de fått stöd från familj och vänner [artikel B].

I studien kunde en trend identifieras, bestående av att mer utsatthet var kopplat till större sannolikhet för att ha fått stöd.

Hälsoproblem i vuxen ålder

De som varit utsatta för övergrepp, kränkningar, försummelse och egendomsbrott hade sämre psykisk hälsa och andra beteendeproblem än de som inte varit det. Det gällde särskilt för dem som berättade om flera olika former av utsatthet.

Ångest, posttraumatisk stress, självsador och kriminalitet var tydligt överrepresenterat bland både män och kvinnor som utsatts, medan depression var vanligare hos kvinnor och självmordsförsök samt riskbruk av alkohol var vanligare bland män. Att ha flera olika problem gällande psykisk hälsa och beteende var klart överrepresenterat bland dem som hade utsatts för övergrepp, kränkningar, försummelse och brott. Dessutom ökade de multipla hälso- och beteendeproblemen med antalet olika former av övergrepp, kränkningar, försummelse och brott som de unga vuxna upplevt under uppväxten.

I tabell 8 redovisas resultaten för de som uppgivit att de utsatts för en eller flera olika former av utsatthet vid *minst två tillfällen* samt för de som inte hade erfarenhet av någon av de former av utsatthet som berördes i RESUMÉ-studien. [artikel A]. Tydligt är att polyviktisering, dvs. att ha varit utsatt på flera olika sätt, har samband med ökad risk för ohälsa, både bland män och kvinnor.

Tabell 8. Förekomst av psykisk ohälsa och beteendeproblem i vuxen ålder i relation till antal olika former av utsattheter. Andelar i procent av samtliga svarande

	Ingen form av utsatthet		1 form av utsatthet		2 former av utsatthet		3+ former av utsatthet	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Andel av samtliga	18,5	27,0*	26,2	27,0	25,1*	17,5	30,1	28,5
Ångest	6,8	14,9*	13,2	23,1*	16,4	32,2*	28,6	44,9*
Depression	3,6*	0,8	4,8	7,6	5,7	9,1	9,5	13,4
Posttraumatisk stress	0,0	0,4	0,6	1,4	1,3	7,4*	7,3	24,3*
Självmordsförsök	0,9	1,4	2,3	2,8	1,7	4,8*	8,1	16,0*
Självskaдебeteende	5,5	11,3*	5,1	20,0*	9,4	25,7*	19,6	43,0*
Kriminalitet	7,7*	2,3	17,7*	5,1	25,5*	13,9	41,5*	16,6
Riskbruk av alkohol	30,7*	22,6	42,8*	29,2	54,6*	38,6	59,0*	38,8
Tre eller flera av ovanstående problem	1,4	2,0	4,2	8,5*	8,7	17,4*	22,7	33,4*

*Signifikant könsskillnad

Bevittnande av föräldrars våld och konflikter under uppväxten

Omfattning

Drygt 11 procent av alla deltagare hade bevittnat våld mellan föräldrar i form av *fysiskt* våld. Resultaten överensstämmer vad som framkommit i tidigare forskning som visar att mellan 6 och 12,5 procent av barn i Sverige har erfarenhet av våld mellan föräldrarna någon gång under barndomen. Bilden blir dock en annan när deltagarna tillfrågades om kränkande handlingar som utgör andra former av våld eller konflikter (såsom hot eller verbala övergrepp) mellan föräldrar och konflikter vid sidan av direkt fysiskt våld. Då uppgav drygt 28 procent att de bevittnat någon sådan incident under barndomen. Dessa resultat visar att det är stor skillnad mellan att definiera barndomsupplevelser av föräldrarnas "våld" som endast fysiska handlingar eller som även inkluderande föräldrars verbala eller psykologiska konflikter. [artikel C]

Nästan alla deltagare (98,4%) som sade att de bevittnat föräldrars våld eller konflikter uppgav att våldet ägt rum i en privat miljö, oftast i hemmet. Det fanns dock också uppgifter om bevittnande av våld i en offentlig miljö, bland annat på barnets skola eller på en fritidsgård. Även om det var relativt sällsynt att våldshandlingarna ägt rum på en offentlig plats framgår det att sådana handlingar är en indikator på mer omfattande och kroniskt våld ($t(73) = 3.40, p < .01$). Att som barn bevittna våld mellan föräldrar på offentlig plats ökade risken att som vuxen ha symtom på posttraumatisk stress ($r = .17, p < .01$), men inte på ångest eller depression, oavsett våldets omfattning. [artikel D]

Den största delen av det bevittnade våldet och konflikterna mellan föräldrar var dubbelriktat (71%). I flera andra länder, bland annat USA, ser man oftare enkelriktade mönster där våld utövas av män mot kvinnor (Weston, Temple & Marshall, 2005). Även om det vanligaste var att både mamman och pappan både utövade och utsatts för våld i denna studie så var de flesta formerna av våld enbart från pappan dock mer omfattande än det våld som utövades enbart av mamman eller av båda föräldrarna ($F(3) = 6,90$ till $11,29$, alla $p < .001$). [artikel D]

Samband med psykisk ohälsa i vuxen ålder

Det finns statistiskt säkerställda samband mellan barndomsupplevelser av våld och konflikter mellan föräldrar och de svarandes situation i dag som vuxna, inte minst psykisk ohälsa (t ex PTS ($t(947.11) = -12.73, p < .001$), ångest ($t(1148.94) = -8.33, p < .001$) och depression ($t(1168.90) = -5.25, p < .001$). Resultaten bekräftar det som framkommit i tidigare forskning,

men visar också att den psykiska hälsan påverkas mer negativt i takt med att våldsexponeringen blir mer omfattande. [artikel C] Barn som både bevittnat våld mellan föräldrar och själva utsatts för fysiska, sexuella eller verbala övergrepp rapporterade i högre grad psykisk ohälsa i vuxen ålder än de som enbart bevittnat våld mellan föräldrar. [artikel D]

Nivåerna av PTS- och ångestsymtom var högre bland kvinnor än bland män och bland de som upplevt våld utövats av endast fadern. [artikel C och D] Dessa resultat bör dock tolkas med försiktighet eftersom kvinnorna även rapporterade att de upplevt mer omfattande våld, tidigare ålder för exponeringen och även upplevt högre posttraumatisk stress och ångestsymtom. [artikel C] Även våld utövat av endast fäder var mer omfattande än annat våld. [artikel D] Våldets omfattning var relaterat till alla de problem som studerades, inklusive självmordsförsök och självskadebeteenden. [artikel C] Resultaten kan därför indikera att våldets omfattning är en särskilt viktig faktor för risken för att utveckla posttraumatisk stress och ångest. [artikel D]

Förutom sambandet mellan våld mellan föräldrar och psykisk hälsa i vuxen ålder visar resultaten att kvaliteten i barnets relation med föräldrarna kan vara en viktig faktor för barn som bevittnat våld mellan föräldrar. Tidigare forskning har visat att föräldrarnas värme i relationen till sina barn kan vara som en buffert mot negativa effekter av våldsexponering. Deltagarna rapporterade generellt lägre kvalitet i relationen med pappor än med mammor, vilket kan bero på att fäder var mer benägna än mödrar att utöva våld. Resultaten pekar på vikten av att identifiera ytterligare faktorer som kan fungera skyddande gentemot negativa konsekvenser av att bevittna våld mellan föräldrar, särskilt för pojkar och män. [artikel G]

Förklaringar till våld mellan föräldrar

Mer än hälften av de deltagare i RESUMÉ-studien som bevittnat våld eller konflikter mellan föräldrar hänförde detta till kvaliteten på relationen mellan de vuxna i hemmet. Sådana förklaringar återfinns även i tidigare forskning, som visat på samband mellan relationsvåld och svårigheter att hantera problem och kommunicera i nära relationer.

Den näst vanligaste förklaringen bland deltagarna i RESUMÉ-studien till våldet var att förövaren var bekymrad eller oroad över ekonomin.

Uppfattningar om att våldet berodde på att förövaren var försvagad på något sätt var mindre vanlig, men ändå relativt utbredd. Antaganden om att våldet berodde på utövarens grymhet var relativt ovanliga bland svaren. Inte heller var det någon stor grupp deltagare som i vuxen ålder ansåg att de själva var ansvariga för våldet mellan föräldrarna. En mindre andel svarande hade dock den uppfattningen. Bland dessa var huvuddelen kvinnor.

Även om uppfattningar om försvagning, grymhet eller barnens eget ansvar inte var vanliga så var de i högre grad relaterade till allvarlig psykisk ohälsa och omfattande beteendeproblem i ung vuxen ålder än andra förklaringar till våld mellan föräldrar. [artikel E]

Har barnen berättat om vad de bevittnat?

Deltagarna i RESUMÉ-studien rapporterade att de i genomsnitt bevittnat våld eller konflikter mellan föräldrarna under cirka åtta år. Av de deltagare i RESUMÉ-studien som någon gång under uppväxten haft sådana upplevelser uppgav 57 procent att de hade anförtrott sig till någon, oftast en vän, om våldet. I den gruppen var kvinnorna i majoritet. Det var mycket ovanligt att våldet anmälts. Om en anmälan gjorts, var det oftast till polisen. De som uppgav att de berättat om våld mellan föräldrar, eller anmält det, berättade också om mer omfattande sådant våld än andra.

Bland de som inte berättat om våld eller konflikter mellan föräldrar var bristande tilltro till att någon skulle kunna åtgärda problemet den vanligaste orsaken till tystnaden. Drygt 40 procent av uppgav detta. Nästan 30 procent av deltagarna sade att de inte berättat om våldet eftersom det var ”allvarligt eller fel”.

De som anförtrott sig till en nära vän eller familjemedlem tyckte att de fått det stöd och den hjälp som behövdes. Detta var dock inte fallet efter anmälan till exempelvis polis eller socialtjänst. Trots anmälningarna upplevde deltagarna i studien att problemen fortsatte, även om de blev trodda när de berättade om våldet mellan föräldrarna. Resultatet tyder på att dessa organisationer inte uppfattas som meningsfulla eller gynnsamma att kontakta när barn bevittnar våld eller konflikter mellan föräldrar.

Bland de deltagare i studien som inte anförtrott sig till någon om sina upplevelser av våld mellan föräldrar var nivåerna av depression högre än bland dem som hade berättat om vad de bevittnat. De som inte berättat kan ha känt en större känsla av hjälplöshet och hopplöshet eftersom den främsta angivna anledningen till att inte berätta var den bristande tilltron till att något kunde göras åt våldet, vilket också kan ha samband med nedstämdhet. Deltagare med högre nivåer av posttraumatisk stress i vuxen ålder hade å andra sidan varit mer benägna att anmäla våld mellan föräldrar än andra deltagare. Samtidigt hängde också våldets svårighetsgrad samman med nivån av posttraumatisk stress.

Med tanke på att den genomsnittliga längden för våldsexponering var åtta år tyder resultaten från RESUMÉ-studien på att många barn är kroniskt utsatta för våld och samtidigt oförmögna eller ovilliga att berätta om sina erfarenheter. [artikel F]

Diskussion

Genom att undersöka utsatthet under barndomen med en bred ansats ger resultaten en ny bild av hur olika former av utsatthet sammanfaller och vad det betyder på kort och lång sikt.

Tillförlitlighet

Samtidigt innebär RESUMÉ-studiens retrospektiva karaktär begränsningar i tolkningen. Vi vet från flera studier att det inte alltid är lätt att dra sig till minnes saker som hänt för länge sedan. Människor har svårt att ange specifika detaljer kring beteenden och händelser, såsom antal eller exakta tidpunkter. Särskilt svårt tycks det vara att beskriva psykosociala faktorer [7]. En retrospektiv design innebär också att tolkningar om orsak och verkan måste göras med största försiktighet, även när sambanden är tydliga i resultaten. Det gäller inte minst förhållandet mellan tidig utsatthet och ohälsa i vuxen ålder. Det kan finnas många både miljömässiga och genetiska förklaringar till varför man mår som man mår i ung vuxen ålder. Säkrare slutsatser kan dras om man undersöker fenomenen över tid, dvs. prospektivt och longitudinellt.

På grund av det stora bortfallet är det svårt att avgöra i vilken utsträckning resultaten är allmängiltiga för unga vuxna i Sverige. De omfattande mått på utsatthet som användes i denna studie visar något högre nivåer av alla typer av utsatthet under uppväxten än vad andra studier generellt visat. Undantagen är människens utsatthet för sexuella övergrepp, som var inom de intervaller som funnits i tidigare studier, och försummelse, som var lägre [3, 5, 8, 9].

Tidig upptäckt och tidigt stöd

För att värna om barns hälsa och välbefinnande är tidig upptäckt av övergrepp, kränkningar, försummelse, brott och bevittnande av våld mellan föräldrar nödvändig. Majoriteten av de unga vuxna som deltog i studien rapporterade minst en form av utsatthet, och psykisk ohälsa och beteendeproblem var vanligare bland dem oavsett på vilket sätt de hade blivit utsatta.

Genom att inte enbart studera övergrepp, kränkningar, försummelse, brott eller bevittnande av våld för sig ger resultaten också viktig kunskap om när någon utsätts på flera olika sätt, polyviktisering. Bland kvinnorna hade drygt 28 procent erfarenhet av tre eller flera av de former av utsatthet som efterfrågades i studien. Bland männen var motsvarande andel drygt 20 procent. Även om dessa resultat inte direkt kan jämföras med andra studier som använt delvis andra frågor, så verkar polyviktisering mycket vanligt – och särskilt starkt kopplat till ohälsa bland de utsatta. I Finkelhor, Turner och Ormrods [5] studie var över 92 % av våldtäktsoffren och 76 % av de som utsatts för sk. ”dating violence” polyviktiserade. Polyviktisering var en så stark prediktor för traumasymtom att forskarna drar slutsatsen att det kan vara polyviktiseringen snarare än enskilda utsatthetsupplevelser som utgör riskfaktorn för traumasymtom. Det är med andra ord möjligt att studier och

metaanalyser baserade på enskilda former av utsatthet kan ha överskattat sambandet mellan sådana enstaka former av utsatthet och olika negativa utfall, eftersom de inte tillräckligt kontrollerat för samtidig andra typer av kränkande särbehandling. De svenska resultat som presenterats ovan väcker därför frågor om upptäckt av polyviktisering och stöd utöver de insatser som utvecklats specifikt för exempelvis misshandlade barn och barn som bevittnar föräldrarnas våld.

Bland de som upplevt någon form av utsatthet var det fler som *inte* hade anmält eller berättat om det som de varit med om än de som hade gjort det. Endast en mindre andel av de som varit utsatta hade fått professionellt stöd för att hantera det som hänt. Detta indikerar att det är viktigt att i praktiskt psykosocialt arbete (t.ex. inom ramen för utredning i socialtjänsten, etc) vara uppmärksam på typ och omfattning av utsatthet. Här finns behov av utveckling och forskning angående bedömningsmetoder och inte minst insatser. Att uppmärksamma ett problem bör innebära att vi också sedan vet vad som bör göras.

En del av den utsatthet som deltagarna i RESUMÉ-studien rapporterade om ägde rum för flera år sedan, i några fall upp till ett par decennier sedan. I dag finns det en lagfäst anmälningsskyldighet till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att barn far illa i 14 kap. 1 och 1 c §§ socialtjänstlagen (2001:453). Även om förutsättningarna för upptäckt och stöd vid utsatthet bland barn har ökat så visar resultaten från studien ändå på fortsatta utvecklingsbehov. Detta indikerar alltså att lagstiftningen inte har den inverkan som är dess syfte. Här krävs sannolikt andra kompletterande förslag på åtgärder för att öka anmälningsfrekvensen.

Bevittnande av våld mellan föräldrar

Med tanke på att mer än en fjärdedel av alla unga vuxna i RESUMÉ-studien rapporterade att de upplevt våld eller konflikter mellan föräldrarna, även om det i de flesta fall är frågan om mindre omfattande, är det viktigt att professionella identifierar och tar hänsyn till tidigare upplevelser av föräldrarnas våld då de bedömer sina klienters eller patienters psykiska hälsa och hur de kan hjälpa dem. Vid exempelvis bedömningar av självskador behöver den roll som föräldrars våld kan spela tidigt, uppmärksammas.

RESUMÉ-studien visar att våld mellan föräldrar på offentliga platser indikerar att våldet är mer omfattande än om det enbart förekommer i hemmet. Den kunskapen kan vara viktig för att identifiera barn i behov av insatser och stöd eftersom de barn som bevittnat våld på allmän plats sannolikt är de barn som bevittnar mer omfattande våld. Dessutom verkar sådant våld kopplat till högre grad av psykisk ohälsa.

Resultaten indikerar också att det är viktigt för professionella att skilja på barns olika förklaringar till våld mellan föräldrar. Handlar de om externa faktorer som påverkar förövaren eller om relationsproblem, stress eller grymhet? Olika föreställningar om orsaker till våldet kan få olika konsekvenser för barnets framtida psykiska hälsa och beteenden.

Med tanke på att kvinnor rapporterade att de utsatts tidigare och för mer omfattande våld är det särskilt viktigt att professionella reflekterar kring

hur de kan arbeta för att identifiera och vid behov ingripa för att skydda unga flickor. Resultaten pekar också på att unga kvinnor som utsatts har de högsta nivåerna av exponering och rapporterade högre nivåer av posttraumatisk stress, ångest och icke-suicidala självskadebeteenden. De slående könsskillnaderna när det gäller bevitnande av våld mellan föräldrar väcker frågor om könsspecifika insatser behöver utvecklas.

Den vanligaste anledningen att inte anmäla eller berätta om våld mellan föräldrar var bristande tilltro till att det skulle innebära en förändring av situationen. Det är därför viktigt att stödet till dessa familjer är effektivt, lättillgängligt och känt, och når ut till utsatta barn. Det är även viktigt att skapa trygga och konfidentiella vägar för de utsatta att berätta om vad de varit med om.

Referenser

1. UNICEF Sverige. Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. Stockholm: UNICEF Sverige; 2009.
2. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. In: Socialdepartementet, editor. Västerås: Edita Västra Aros,; 2011.
3. Gilbert, R, Spatz Widom, C, Browne, K, Fergusson, D, Webb, E, Janson, S. Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*. 2009; 373:68-81.
4. Corso, PS, Edwards, VJ, Fang, X, Mercy, JA. Health-related quality of life among adults who experienced maltreatment during childhood. *American Journal of Public Health*. 2008; 6:1094-100.
5. Finkelhor, D, Ormrod, RK, Turner, HA. Poly-victimization: A neglected component in child victimization. *Child Abuse & Neglect*. 2007; 31:7-26.
6. Brottsförebyggande rådet. Tonåringars benägenhet att anmäla brott och deras förtroende för rättsväsendet. Stockholm: Brottsförebyggande rådet; 2009.
7. Henry, B, Moffitt, TE, Caspi, A, Langley, J, Silva, PA. On the "remembrance of things past": a longitudinal evaluation of the retrospective method. *Psychological Assessment*. 1994; 6:92–101.
8. Stoltenborgh, M, Bakermans-Kranenburg, MJ, van Ijzendoorn, MH. The neglect of child neglect: A meta-analytic review of the prevalence of neglect. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*. 2012; 48:345–55.
9. Radford, L, Corral, S, Bradley, C, Fisher, HL. The prevalence and impact of child maltreatment and other types of victimization in the UK: Findings from a population survey of caregivers, children and young people and young adults. *Child Abuse & Neglect*. 2013; 37:801–13.

Artiklar från Resumé:

- A. Cater, Åsa K., Andershed, Anna-Karin och Andershed, Henrik (2014). Youth Victimization in Sweden: Prevalence, Characteristics and Relation to Mental Health and Behavioral Problems in Young Adulthood, *Child Abuse & Neglect*, 38, 1290–1302. doi: 10.1016/j.chiabu.2014.03.002.
- B. Cater, Åsa K., Andershed, Anna-Karin och Andershed, Henrik (under granskning för publicering). *To whom is youth victimization reported and from whom do victims receive professional support?*
Cater, Åsa K., Miller, Laura E., Howell, Kathryn H. & Graham-Bermann, Sandra A. (e-published ahead of print 2015). *Childhood Exposure to Intimate Partner Violence (IPV) and Adult Health: Age, Gender and Violence Characteristics*, *Journal of Family Violence*.
- C. Miller, Laura E., Cater, Åsa K., Howell, Kathryn H. & Graham-Bermann, Sandra A. (2014). Perpetration patterns and environmental contexts of IPV in Sweden: *Relationships with adult mental health*. *Child Abuse & Neglect* 38, 147-158. doi: 10.1016/j.chiabu.2013.10.023.
- D. Graham-Bermann, Sandra A., Cater, Åsa K. & Howell, Miller (under granskning för publicering). *Adults' Explanations for Intimate Partner Violence (IPV) During Childhood and Associated Effects*.
- E. Howell, Kathryn H., Cater, Åsa K., Miller, Laura E. & Graham-Bermann, Sandra A. (e-published ahead of print 2014). The Process of Reporting and Receiving Support following Exposure to Intimate Partner Violence during Childhood, *Journal of Interpersonal Violence*. doi: 10.1177/0886260514554289.
- F. Miller, Laura E., Cater, Åsa K., Howell, Kathryn H. och Graham-Bermann, Sandra A. (e-published ahead of print 2015). Parental Warmth and Psychopathology as Mediators of the Relationship between Childhood Exposure to Intimate Partner Violence and Life Satisfaction in Adulthood. *Anxiety, Stress & Coping*.